

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk initiatief van Boerenbond, ABS en BioForum

*Omschakelen
naar biologische
productie,
pitfruit*

Inleiding

De omschakeling van een landbouwbedrijf van gangbare productie naar biologische productie vraagt een duidelijke koerswijziging van zowel het bedrijf als de bedrijfsleider. Het systeem van IPM (*Integrated Pest Management*) is al sterk ontwikkeld in onze Vlaamse pitfruitteelt en wordt zeer algemeen toegepast. Dat heeft de stap naar bio kleiner gemaakt, maar toch gaat omschakelen nog gepaard met extra uitdagingen en de bioproductie vergt nog steeds een andere aanpak. Van doorslaggevend belang is dat je als landbouwer inzicht hebt in de principes van de biologische landbouw die schuilgaan achter de normen en de wetgeving. In deze brochure krijg je een overzicht van de belangrijkste veranderingen die jij op en rond je bedrijf zult moeten doorvoeren voor een succesvolle omschakeling.

Teelttechniek

Bemesting

Door organische mest en vooral compost die rijk is aan micro-organismen toe te dienen tijdens de omschakelingsfase bewerkstellig je de opbouw van een gezonde bodem, met een divers bodemleven. De ervaring leert dat het minimaal 5 jaar duurt om de bodem in de boomgaard stabiel en gezond te krijgen. Jaarlijks wordt 10 à 20 ton organische mest of compost gegeven om het organische stofgehalte op peil te brengen en te houden, het bodemleven te stimuleren en voedingsstoffen toe te dienen.

Door organische mest en vooral compost die rijk is aan micro-organismen toe te dienen tijdens de omschakelingsfase bewerkstellig je de opbouw van een gezonde bodem, met een divers bodemleven.

**Omschakelen
naar biologisch
pitfruit**

De controleorganisaties vragen aan de biologische fruittellers om jaarlijks een bemestingsplan op te maken. Je mag alleen meststoffen gebruiken die vermeld worden in bijlage 2 van de uitvoeringsverordening 2021/1165. Bij voorkeur is de aangevoerde organische mest afkomstig van biologische veehouderijen. Bij uitzondering en na overleg met de controleorganisatie mag je ook mest van gangbare extensieve veehouderijen gebruiken wanneer ook minstens 20% van de opgebrachte stikstof via dierlijke mest van biologische dierlijke mest afkomstig is. Er zijn diverse organische korrelmeststoffen in de handel die je kunt gebruiken als bijbemesting. Bladbespuitingen met sporenelementen zijn uitsluitend toegestaan na aangetoond gebrek (bladanalyses) en met toestemming van de controleorganisatie.

Plantgoed

Jonagold en conference zijn op de Belgische markt (bio en gangbaar) veruit de belangrijkste variëteiten voor appel en peer. Nog meer dan een gangbare teler moet een bioteler bij de keuze van de variëteit rekening houden met de sterkte van het ras wat ziekteresistentie en plaaggevoeligheid betreft. Maar resistentie mag niet de enige factor zijn die meespeelt. Een goede combinatie van resistentie, smaak en bewaarkwaliteit is prioritair. Idealiter werkt een bioboer met biologisch zaaigoed en plantgoed. De variëteiten die biologisch beschikbaar zijn, zijn ook het best afgestemd op de biologische productie (bv. resistentie). Maar voor bepaalde vruchten is er (bijna) geen biologisch plantgoed beschikbaar. Dit probleem kan zich ook voordoen wanneer een teler op zoek gaat naar specifieke variëteiten. Een teler die via de website www.organicxseeds.be kan aantonen dat er niet voldoende aanbod is, kan ontheffing vragen, waardoor hij gangbaar plantgoed kan gebruiken.

Onkruidbeheer

Op verreweg de meeste biologische fruitbedrijven wordt de grond onder de bomen van april tot juli zo veel mogelijk onkruidvrij gehouden met een schoffelmachine. Schoffelen in het voorjaar neemt niet alleen de wortelconcurrentie weg in een periode waarin de boom voldoende voedsel moet kunnen opnemen, maar stimuleert ook de mineralisatie. Hierdoor komt er meer N beschikbaar voor de boom. Bovendien spelen onkruidvrije zwartstroken een belangrijke rol in het bufferen van vorstperiodes. Een zeer efficiënte machine is de Ladurner cultivator, die met een sensorgerichte

bewegende arm een schoffelbeurt uitvoert tot vlak bij de stam. Onkruid dicht tegen de stammen kan je ook kort houden met een litsenmaaier.

Een andere manier om onkruid te bestrijden is een permanente onderzaai. Witte klaver onder fruitbomen vormt een permanente, weinig concurrerende ondergroei. Klaver kan bovendien een bijdrage aan de N-balans leveren door zijn N-binding als vlinderbloemige. Mulchen met organisch materiaal werkt goed, bevordert de groei en de productie, maar is duur en arbeidsintensief. Een ander nadeel is dat het woelratten en -muizen aantrekt.

Gewasbescherming

Aangezien men werkt in een meerjarig agro-ecosysteem, zullen er zich na enkele jaren evenwichten instellen in de bioboombgaard. Sommige effecten zullen voordelig zijn voor een ziekte of plaag. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van schurft en witziekte, maar ook de druk van de appelbloesemkever, wantsen en zaagwespen zal jaar na jaar een beetje opbouwen. Plagen die in de vrije natuur veel natuurlijke vijanden hebben, komen in de biopitfruitproductie wel veel minder voor dan in de gangbare teelt. Voorbeelden hiervan zijn spint (met als natuurlijke vijand de roofmijten), bloedluis (met als natuurlijke vijand de sluipwespen) en perenbladvlo (een prooi voor roofwantsen, spinnen en fluweelmijten).

Om zich te wapenen tegen veel voorkomende ziektes is het gebruik van resistente variëteiten het uitgangspunt. Toch kan (en zal) schurftresistentie op termijn doorbroken worden. In dat geval kan je als fruiteler terugvallen op een aantal gewasbeschermingsmiddelen die in de biopitfruitproductie toegelaten zijn. Voor de behandeling van schurft en witziekte zijn onder meer koper, zwavel en bicarbonaat toegelaten. Er wordt ook veel belang gehecht aan het opruimen van bladeren in het najaar, omdat schurft daarop de winter overleeft. Wat bewaarziekten betreft, kan je voor de oogst de plantversterkende middelen toepassen en na de oogst warmwaterbehandelingen. Hoe goed biopitfruit bewaart, is echter voornamelijk afhankelijk van enerzijds de geteelde variëteiten en anderzijds de opslagruimte. Bewaring in zuurstofarme bewaarcellen (ULO's) zal het seizoen optimaal verlengen. Heel wat telers beschikken hiervoor zelf over opslagruimte.

Feromoonverwarring tegen fruitmot en entomopathogene schimmels, bacteriën en virussen tegen onder andere rupsen zijn belangrijke middelen, die goed werken. Om

Hoe goed biopitfruit bewaart, is voornamelijk afhankelijk van enerzijds de geteelde variëteiten en anderzijds de opslagruimte. Bewaring in zuurstofarme bewaarcellen (ULO's) zal het seizoen optimaal verlengen.

**Omschakelen
naar biologisch
pitfruit**

sommige insecten en mijten te bestrijden kan je ook gewasbeschermingsmiddelen van een natuurlijke oorsprong inzetten, al moet je dat zo veel mogelijk beperken. Telers die dergelijke stoffen gebruiken, moeten zich altijd goed bewust zijn van het effect van deze middelen op de natuurlijke vijanden.

Omschakeling

Vooraleer fruit (meerjarige teelten) als biologisch verkocht kan worden, moet de plantage door een omschakelperiode van drie jaar. De omschakelingsperiode gaat in zodra je je bedrijf aan het controlesysteem hebt onderworpen, m.a.w. een contract met een controleorgaan hebt ondertekend, en je je toekomstige bio-activiteit hebt gemeld aan het Departement Landbouw en Visserij ('kennisgeving' via het e-loket). Wanneer je nog niet geïdentificeerd bent als landbouwer bij het Departement Landbouw en Visserij, dien je dit alsnog te doen door een landbouwnummer aan te vragen. De omschakelingsperiode gaat ten vroegste in eenmaal je melding krijgt dat je dossier van kennisgeving aanvaard is door de overheid. Meestal start de omschakelperiode voor pitfruit in augustus, net voor de oogst. De oogst van september wordt dan gangbaar verkocht. De twee daaropvolgende oogsten kunnen verkocht worden als 'in omschakeling'. De vierde oogst na de omschakeling is volwaardig biologisch. Het is belangrijk om voldoende aandacht te schenken aan het vermarkten van het omschakelfruit. Consumenten weten niet altijd wat omschakeling is. Daarom wordt in de praktijk veel fruit uit het tweede en derde jaar omschakeling niet als omschakelingsproduct verkocht, maar gewoon als gangbaar product.

Afzet

Voor je de omschakeling naar de biologische teelt aanvat, is het uiteraard zeer belangrijk om goed te weten wie jouw biologische producten zal afnemen en, indien mogelijk, onder welke condities. De marktvraag is niet voor alle gewassen even groot en bovendien zijn de eisen van de afnemers soms zeer specifiek. Informeer je dus goed vooraf. De afzet van biologische appels en peren verloopt hoofdzakelijk via BelOrta. In Vlaanderen zijn er daarnaast zo'n vijfhonderd winkels met een overwegend biologisch aanbod. Ze kopen hun fruit bij groothandels met een breed bio-assortiment. Heel wat biopitfruittelers verkopen ook deels via de korte keten. Ze kiezen daarbij vaak voor andere variëteiten. De korte keten heeft als voornaamste voordelen: prijszetting door de boer, minder logistiek en rechtstreeks contact met de klanten. Samenwerken met verdelers van abonnementsformules en marktverkoop kunnen interessant zijn. De verwerkende voedingsbedrijven kopen

Een goede combinatie van resistentie, smaak en bewaarkwaliteit is prioritair bij de keuze van een variëteit.

**Omschakelen
naar biologisch
pitfruit**

eveneens biologisch pitfruit aan. Momenteel worden vooral overschotten en niet-conform fruit als industriefruit aangeboden bij gebrek aan biologisch pitfruit specifiek geteeld in functie van industrie. Voor biologisch pitfruit gaat het dan bijvoorbeeld om vruchten die te groot of onvoldoende gekleurd zijn of met lichte schade aan de schil. Teelt in functie van industrie zijn vaak andere variëteiten, waarbij andere kwaliteitskenmerken in rekening worden gebracht. Voor biologische appel is er bijna geen export. De prijs-kwaliteitverhouding van de Belgische appel is onvoldoende concurrentieel voor export, tenzij voor specifieke variëteiten. Voor biologische peren (en vooral voor conference) is export wel belangrijk: zo'n 60 à 70 % van de Belgische peren wordt geëxporteerd.

Onderzoek

- Het CCBT, Coördinatiecentrum voor Praktijkonderzoek Biologische Teelt, verbindt de Vlaamse proefcentra en de sector. Op de website kan je als teler gemakkelijk zoeken naar de nieuwste technische informatie en naar resultaten van proeven gericht op biolandbouw. CCBT verspreidt op regelmatige basis ook een nieuwsbrief. Meer info op: www.ccbt.be
- Pcfruit voert praktijkgericht onderzoek voor de biologische fruitteelt. Meer info op: www.pcfruit.be

Bio zoekt Boer

Informeert en adviseert over omschakelen naar de biologische productie.
info@biozoektboer.be
www.biozoektboer.be

Bio zoekt Keten

Informeert over de marktkansen en afzetkanalen voor biologische producten.
info@biozoektketen.be
www.biozoektketen.be

Foto's: Marco Mertens, Boerenbond

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk
initiatief van
Boerenbond, ABS
en BioForum

Diestsevest 40, 3000 Leuven
info@biozoektboer.be
facebook.com/biozoektboer
www.biozoektboer.be

bio ZOEKT KETEN

EEN PROJECT VAN BIOFORUM VLAANDEREN
IN SAMENWERKING MET ALGEMEEN BOERENSYNDICAAT EN BOERENBOND

Regine Beerplein 1 bus E305,
2018 Antwerpen
www.biozoektketen.be

**AGENTSCHAP
LANDBOUW &
ZEEVISSERIJ**

Het project wordt
financieel gesteund door
de Vlaamse Overheid